

ISBN 978-83-949403-3-1

MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS: a collection scientific works of the International scientific conference (7-9 January, 2022) - Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2022. - 93 p.

Editorial board:

Bakhtiyor Amonov, Doctor of Political Sciences, Professor of the National University of Uzbekistan

Baxitjan Uzakbaevich Aytjanov, Doctor of Agricultural Sciences, Senior Scientific Researcher

Bugajewski K. A., doktor nauk medycznych, profesor nadzwyczajny Czarnomorski Państwowy Uniwersytet imienia Piotra Mohyły

Yesbosi'n Polatovich Sadi'kov, Doctor of Philosophy (Ph.D), Nukus branch Tashkent state agrarian university

Tahirjon Z. Sultanov, Doctor of Technical Sciences, docent

Shavkat J. Imomov, Doctor of Technical Sciences, professor

Sayipzhan Bakizhanovich Tilabaev, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor. Tashkent State Pedagogical University named after Nizami

Marina Berdina, PhD

Hurshida Ustadjalilova, PhD

Dilnoza Kamalova, PhD (arch) Associate Professor, Samarkand State Institute of Architecture and Civil Engineering

Juraeva Sarvinoz Boboqulovna, Associate Professor of Philological Science, head of chair of culturology of Khujand State University named after academician B. Gafurov (Tajikistan)

Oleh Vodiany, PhD

Languages of publication: українська, русский, english, polski, беларуская, казакша, o'zbek, limba română, кыргыз тили, Հայերէն

The compilation consists of scientific researches of scientists, post-graduate students and students who participated International Scientific Conference "MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS". Which took place in Warsaw on 7-9 January, 2022.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees.

The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

ISBN 978-83-949403-3-1

© Sp. z o. o. "iScience", 2022

© Authors, 2022

TABLE OF CONTENTS

SECTION: ART STUDIES

- Ibadullayeva Nigora Egamberganovna (Urganch, Uzbekistan)**
KULOLCHILIK BUYUMLARINING TURLARI VA ULARNI YASASH TEXNOLOGIYASI 5

SECTION: CHEMISTRY

- Kaipbergenov Atabek Tulepbergenovich,
Ametova Guljamila Elbursovna (Nukus, Uzbekistan)**
KIMYO DARSLARNI O'TKAZISHNING BIRINCHI XUSUSIYATLARI 10

SECTION: CULTURAL SCIENCE

- Пшемицька Євгенія Олександрівна (Вінниця, Україна)**
ЦЕРКОВНО-МОНАРХІЧНЕ ПІДПІЛЛЯ НА ДОНЕЧЧИНІ ТА ЛУГАНЩИНІ
У 1943-1945 РР. 13

SECTION: ECOLOGY

- Omonov D. D., Ruzmatov E. Yu., Yuldashev X. E. (Andijan, Uzbekistan)**
STUDYING THE EFFECT OF ATMOSPHERIC POLLUTION
ON GREEN TREE ECOSYSTEM..... 17

SECTION: ECONOMICS

- Isroilova Mukhabbat Rustamjon kizi (Tashkent, Uzbekistan)**
PROBLEMS OF EMPLOYMENT FOR WOMEN 20
- Obitova Shaxzoda (Toshkent, O'zbekiston)**
IQTISIDOYOTNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING AHAMIYATI 23
- Utbasarov Oybek, Gaybnazarova Parvina (Tashkent, Uzbekistan)**
DIGITAL ECONOMY - THE BEGINNING OF A NEW ERA 27
- Жумаев Шухрат (Ташкент, Узбекистан)**
ЙИРИК СОЛИҚ ТЎЛОВЧИЛАР БЎЙИЧА ҲУДУДЛАРАРО ДАВЛАТ СОЛИҚ
ИНСПЕКЦИЯСИНИНГ ТАШКИЛИЙ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ..... 33

SECTION: HISTORY SCIENCE

- Арушанова Манушак (Ташкент, Узбекистан)**
ИСЛОМ КАРИМОВ СИЙМОСИ-ТАСВИРИЙ САЊЪАТ АСАРЛАРИДА..... 38
- Doniyorov Jaloliddin Himoiddinovich (Termiz, O'zbekiston)**
YUNON-BAQTRIYA VA KUSHON PODSHOLIKLARI DAVRIDA SURXON VOHASI... 44

SECTION: INFORMATION AND COMMUNICATION

TECHNOLOGIES

- Usmonova Ruzaxon Bozorovna (Tashkent, Uzbekistan)**
IT TECHNOLOGIES AS A MEANS OF DEVELOPING THE EFFECTIVENESS
OF INCLUSIVE EDUCATION OF STUDENTS WITH OGRANICAL OBJECTIVES 52

SECTION: CULTURAL SCIENCE

Пшемицька Євгенія Олександрівна
канд. істор. наук, старший викладач кафедри всесвітньої історії та археології
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(Вінниця, Україна)

ЦЕРКОВНО-МОНАРХІЧНЕ ПІДПІЛЛЯ НА ДОНЕЧЧИНІ ТА ЛУГАНЩИНІ У 1943-1945 РР.

*THE MATERIALS ARE DEVOTED TO HIGHLIGHTING THE PECULIARITIES
OF THE MONARCHICAL RELIGIOUS UNDERGROUND IN THE DONETSK AND LUHANSK
REGIONS DURING 1943-1945.*

Key words: church, religious organizations, Donbas, war.

Релігійна історія Донеччини та Луганщини в роки Другої світової війни, знайшла висвітлення в українській історіографії. Однак увага дослідників зосереджується переважно на роках нацистської окупації, або післявоєнному періоді, період 1943-1945 рр. розглядається побіжно. Однак ці роки є надзвичайно важливими, адже в цей час в країні ще продовжувалась війна, і радянський уряд розумів необхідність переглядати політику в країні, бо доведеться повертати не лише території та підприємства, а й людей. Адже за роки окупації населення країни побачило іншу культуру, інше життя, взаємодіяло з окупантами.

Донеччина та Луганщина були повернуті одними з перших, залишалися, незважаючи на війну, одними з найбільш заселених в УРСР станом на 1943 р., й стали полігоном випробовування засобів та методів відновлення радянської влади [8, с. 14].

Мета – дослідити особливості діяльності церковно-монархічний організацій на теренах Донеччини та Луганщини у 1943-1945 рр. Дотримуючись принципу історизму, географічні межі дослідження будуть охоплювати Донецьку та Луганську області України, станом на 1939-1945 рр. – Сталінську та Ворошиловградську області УРСР, які доцільно розглядати як український Донбас.

Одним з наслідків Другої світової війни стала лібералізація та легалізація релігійного життя в СРСР. На Донбасі станом на 1943 р. проживали православні, католики, іудеї, протестанти, старообрядці. У регіоні діяли також громади іоаннітів (послідовники черносотенця Іоанна Кронштадського), Істинно-православної церкви (далі – ІПЦ) та стефанівців або підгорнівців, які сповідували вчення монаха Стефана Підгорного. Ці релігійні, які свого часу не сприйняли обновленську церкву і надалі залишалися на позиціях патріарха Тихона, характеризувались особливою опозиційністю щодо радянської влади та її заходів, їх відносили до церковно-монархічного підпілля. На думку радянської влади віровчення цих громад «будувалися на ворожій державі основі» чи містили «бузувірські способи моління, що завдавали шкоди здоров'ю і життю віруючих»,

не підлягали реєстрації і фактично позбавлялися права на існування та переслідувались адміністративними органами та знаходились під пільним контролем радянських спецслужб [2, с. 96-97].

У ході централізованої оперативної розробки «Острів» контррозвідники виявили розгалужене підпілля «іоаннітів» у Києві, Сталінській, Дніпропетровській, Ворошиловградській (лише в цій області нараховувалося понад 200 адептів секти) та інших областях, яке нараховувало до 30 осередків, в оперативну розробку взяли понад 250 учасників, розпочалися арешти «іоаннітів».

Осередки іоанітів функціонували на території Сталінської області, зокрема, в містах Макіївка, Костянтинівка, Красноармійськ, в селах Андріївка, Анастасівка Велико-Янисольського району. На своїх зібраннях іоніти читали акафіст, співали псалми, вели бесіди за євангелієм, зберігали портрети Іоанна Кронштадського. Радянська влада для іонітів була «сатанинською владою, тому що вона не визнає Бога та церкву. Діяльність секти ІПХ зводилась до «відкритого невизнання радянської влади, відмови служити в радянській армії, заборони вступати до колгоспів... не брати участь у суспільному і культурному житті країни» [2, с. 123; 6, с. 21-22].

Оскільки після нацистської окупації в Ворошиловградській області (Старобільському, Сватівському та Кремінському районах області) нараховувалась найбільша кількість адептів іонітів в УРСР – понад 200 осіб, НКДБ розробила окрему операцію «Компанія царя», скеровану проти лідера іонітів у Ворошиловградській області М. Сидорова, який видавав себе за царя Миколу II, а під час окупації, за даними спецслужб, працював керівником контррозвідувального осередку СД [2, с. 123; 10, арк. 10-12]. Варто зазначити, що серед священнослужителів знаходились послідовники лідера М. Сидорова, так у м. Старобільську священник Мясников розповсюджував чутки, що він цар Микола II Романов і зміг зібрати навколо себе групу віруючих. Цікаво, що Мясников мав наказ Никона про призначення його священником у Старобільську. Після того, як Мясниковим зайнялись радянські спецслужби єпископ заборонив йому проводити служби в церкві, однак незважаючи на прийняті міри віруючі підтримували Мясникова. Так у звіті уповноваженого Ради у справах релігійних культів УРСР у 1945 р. зазначається, що 70 монахинь, які проживали в Старобільську на питання чому вони не ходять молитись до храму відповіли, що будуть молитись лише тоді, коли «наши придуть», які «сосланы в Сибирь» [9, арк. 56].

За даними спецслужб, в УРСР діяло не менш 21 нелегальної організації ІПЦ з понад 500 учасниками. До червня 1945 р. органи НКДБ УРСР ліквідували 13 осередків ІПЦ (арештовано 178 їх учасників) у Києві, Сталінській, Ворошиловградській, Запорізькій та інших областях УРСР [2, с. 123].

Ще однією підпільною релігійною організацією, яка діяла на Донеччині після війни, була секта підгорнівців. За матеріалами агентурної справи «Святоши» в Сталінській області на початку 1945 р. був ліквідований Зайцевський нелегальний монастир підгорницької течії (с. Зайцево, Сталінська область). В монастирі «заборонялось одружуватись і виходити заміж, а жити лише церковним життям... не можна було відвідувати кіно, театри та інші розважальні місця». Також підгорнівцям заборонялось вступати до колгоспів... за можливістю навчатися вдома... виконувати релігійні обряди за

старими звичаями, молитись Богу... читати релігійні книжки та книжки Іоанна Кронштадського», вони «чекали кращого життя і царя, якого прийде відновити сам Стефаній Підгорний... обговорювали питання відносно майбутнього управління Росії, всі ми сходились у бажанні бачити єдину Русь, що управлялась царським престолом» [1; 6, с.21-22].

Одним з найважливіших питань для існування православної релігійної громади ставала її реєстрація та надання їй в користування молитовного будинку чи церкви при наявності клопотання значної групи віруючих. Рада у справах РПЦ мала розглядати це клопотання та самостійно приймати рішення про реєстрацію, відкриття чи заборону надання молитовного будинку. У такий спосіб питання про витіснення неправославних конфесій та релігійних культів вирішувалось досить просто. До того ж паралельно діяли Ради у справах релігійних культів, завданням яких було, власне кажучи, не «zareєструвати та надати», а «виявити та не дозволити» [4, арк.102; 5, арк.13-14;].

Складним питанням залишається доля тих, хто приєднався до церковно-монархічного підпілля, це обумовлюється фрагментарністю даних про нелегальні релігійні об'єднання через конспіративний характер їх діяльності в радянські часи.

Пік репресій проти віруючих в регіоні припав на 1947-1953 рр., однак і протягом 1943-1945 рр. були звинувачення. У 1943 році за релігійні переконання на Донеччині було репресовано 1 особу, у 1944 - 7 осіб, у 1945 - 23 особи. За період з 1943 до 1953 року на Донеччині за ст. 54-10 ч. 2 та 54- 11 КК УРСР, що трактували наявність в особи релігійних переконань як контрреволюційний злочин, було незаконно репресовано 229 осіб, це складає близько 6 % від загальної кількості всіх незаконно репресованих осіб. Серед репресованих переважно більшість склали протестанти, зокрема п'ятидесятники. Однак серед репресованих було й три православних священники, яких звинувачували в тому, що під час окупації вони організували церкви, були учасники «нелегальних монастирів» і молитовних домів (18 осіб), люди, які вели «релігійну агітацію і пропаганду» та розповсюджували релігійну літературу (18 осіб), у приналежності до церковно-монархічних організацій звинуватили 38 осіб [7, с. 30].

Таким чином встановлено, що одним зі специфічних наслідків нацистської окупації на Донбасі було активне релігійне життя, представлене діяльністю чисельних культів та течій, заборонених до війни. Частина з них, відновивши свою діяльність під час окупації (іоанніти, підгорнівці, Істинно-православна церква – група так званого «церковно-монархічного підпілля») [8, с. 14] вели відкриту антирадянську діяльність, за що активно переслідувалися органами НКГБ. Не маючи на той час можливості та ресурсів тотально контролювати релігійне життя, радянський уряд у центрі та на місцях уніфікував його за допомогою кишенькової РПЦ, загнавши неправославні громади Донбасу в глибоке підпілля, провів репресії проти найактивніших служителів культів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Веденеев Д.В. Наследники «Старца Стефана»: течение «подгорновцев» в свете документов спецслужб. Ч.2. URL: <http://pravlife.org/content/nasledniki-starca-stefana-techenie-podgornovcev-v-svete-dokumentov-specsluzhb-chast-2>.

2. Веденєєв Д.В., Лисенко О.Є. Релігійні конфесії України як об'єкт оперативної розробки німецьких і радянських спецслужб (1943-1945 рр.). Укр.іст.журн. 2012. №4. С. 104-126.
3. Войналович В. А., Кочан Н. І. Релігійний чинник етнополітичних процесів на Донбасі: історія і сучасність / В.А. Войналович, Н.І. Кочан. К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 304 с.
4. Державний архів Донецької області (далі ДАДО). Ф.Р-4022. Оп.1. Спр.2. 135 арк.
5. Державний архів Луганської області (далі ДАЛО). ДАЛО. Ф.Р-2673. Оп.1. Спр.1. 13 арк.
6. Лугова О.В. Боротьба з релігійним підпіллям на Донеччині після Великої Вітчизняної війни Наука. Релігія. Суспільство. 2012. № 1. С. 19-23.
7. Лугова О. Репресії проти віруючих на Донеччині в 1943-1953 рр.: статистичний аспект. Схід. 2011. № 4 (111) травень-червень. С. 101-104.
8. Проценко Є.О. Культурні процеси на Донбасі в роки Другої світової війни автореф. ... канд. істор. наук: 07.00.01 / ДонНУ імені Василя Стуса. Вінниця, 2019. 20 с.
9. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі ЦДАГО України). Ф.1. Оп. 23. Спр. 1640. 210 арк. 56 арк.
10. ЦДАГО України. Ф.1. Оп. 23. Спр. 1641. 13 арк.